2. Številka. V Ljubljani, v torek 3. januarja 1922. LV. leto

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Inserati: do 9 petit vrst á 4 K, od 20—15 petit vrst á 6 K, večji inserati petit vrsta 8 K; notice, poslano, izjave, reklame, preklici petit vrsta 12 K; poroke, zaroke velikost 15 vrst 120 K; ženitne ponudbe beseda 3 K. Popust le pri naročilih od 11 objav naprej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda" in „Narodna tiskarna" Knaflova ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda" Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje Telefon štev. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane. Rokopisov se ne vrača.

Posamezna številka stane 50 par = 2 kroni.

V inozemstvu 65 par = K 2·60.

Poštnina plačana v gotovini.

„Slovenski Narod" velja v Ljubljani in po pošti:

V Jugoslaviji:		V inozemstvu:	
celoletno naprej plačan	D 90·—	celoletno	D 156·—
polletno	„ 45·—	polletno	„ 78·—
3 mesečno	„ 22·50	3 mesečno	„ 39·—
1 „	„ 7·50	1 „	„ 13·—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.

Novi naročniki naj pošljejo v prvič naročnino vedno po nakaznici.

Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Italija in slovansko-nemška nevarnost.

Tržaški »Piccolo« priobčuje pod gorenjim naslovom za italijansko politiko zelo značilen članek, iz katerega posnemamo nastopno:

Vilfredo Pareto izvaja v svojem pred kratkim objavljenem spisu o delovanju Huga Stinnesa, kako sta Rusija in Nemčija, močni in združeni, vedno obvladovali Evropo, tako bo tudi od onega dne dalje, ko se te dve državi dvigneta iz razmer, v katerih se zdaj nahajata, na skupno politiko. Pareto beleži na to nekatere nasvete, ki so za Italijo velike važnosti: 1.) Prerojenje Rusije ojači vse male slovanske narode, kateri se sedaj že družijo, kar pomnoži slovanski pritisk na Jadran. 2.) Restavracija Nemčije poostri problem Gorenje Adiže. Tako je vprašanje naših narodnih mej tesno zvezano s pomnoženjem moči slovansko-nemške skupine. V poseben obzir prihaja pri tem tržaški emporij, glede katerega se interesi Slovanov in Nemcev strinjajo. V bodoči italijanski politiki napram Nemčiji in Rusiji bomo morali posebno paziti na odmeve, ki bi jih utegnili čuti na Brennerju in ob Jadranu. Nočemo s tem reči, da naj bi naša dežela ovirala rusko-nemško vstajenje. Ravno nasprotno! Italija ima, mogoče bolj nego druge sile v antanti, potrebno, da pomaga k rešitvi Nemčije in ima gotovo interss na obnovitvi gospodarskih in političnih odnošajev z Rusijo. Ali istočasno mora najpazljivejše proučavati pojave evropske rekonstrukcije. To, kar se godi sedaj v Čehoslovaški, pa je vredno posebne naše pozornosti. Češkoslovaška politika ima dve določeni in jasni svrhi: združiti slovanske narode in priti do prijateljskega sporazuma, ako že ne do zveze, z nemškimi narodi. Sporazum med Jugosloveni in Čehoslovaki ni z današnjega dne, marveč datira z dnem razbitja habsburške monarhije. Misel famoznega jugoslovensko-češkoslovaškega koridorja med Požunom in Jadranom, ki je bil pokopan na konferenci v Parizu in v mirovnih pogodbah, se je pojavljala znova ob vsaki priliki, zadnjič ob priliki burškega vprašanja. Interes Češkoslovaške in Jugoslavije, da se Burško, zlasti teritorij, po katerem bi šel koridor, prizna Avstriji in ne Madžarski, se identificira z mehkimi slovanskimi sanjami o gospodstvu na Jadranu. Prijateljska politika praške vlade napram Avstriji stremi po eni strani po hipoteki na Burškem, po drugi pa po odpravi nemškega irredentizma v Češkoslovaški republiki. Politika praške vlade napram Poljski in ona, ki se pripravlja napram Rusiji, hodi po isti poti, kakor napram Jugoslaviji. »Češko Slovo« je pisalo te dni, da se zunanja politika Češkoslovaške orijentira vedno bolj proti slovanskim državam. Prva faza je dovršena s pogodbam iz Jugoslavijo in Poljsko, v drugo fazo stopita po vrsti Bolgarija in Rusija. Slovanski narodi bodo mogli braniti svoja bratska čustva in tako najuspešnejše jamčiti enotnost slovanske politike. Dočim sporazumi med Prago in Varšavo ter med Prago in Beogradom in nameravani s Sofijo in Moskvo izvršujejo federacijo slovanskih narodov, je pa smatrati Hainisch-Masarykov sestanek za prvi korak velikega načrta slovansko-nemške politike. Preko Dunaja bi mogla Češkoslovaška priti do slovansko-nemške zveze. Seveda so tu vmes še velike ovire. Brezdvomno pa je Hainisch-Masarykov sestanek pogrešek italijanske politike. To, kar je Italija realizirala z beneškim dogovorom in s plebiscitom v Šopronju, ki je prisodil glavno mesto Burškega Madžarski, je pa bredvomno zgubila po velikem delu z nemško-češkoslovaškim sporazumom. Italija ne bi bila smela dopustiti, da je padel Dunaj v roke Prage, pa je imela tudi sredstva za to: skleniti bi morala istočasno na beneškem sestanku za Burško finančni sporazum z nemško Avstrijo. Ali navzlic vsemu temu je še čas, da se zamujeno popravi. Avstrija je vsled zveze s Češkoslovaško vezana tudi na Jugoslavijo, kar pomeni posebno težko škodo za naše politične in trgovske interese na Jadranu in za pomirjenje nemškega in jugoslovenskega irredentizma. Beležilo se je že opravičeno, kako smo zaigrali kontrolo nad avstrijsko industrijo, in sedaj bomo izgubili tudi ono nad železnicami. Drugi tudi, ne mi, se bodo udeleževali izkoriščanja električnih energij, na katerih je Avstrija tako bogata in jih je ponujala na sestanku v Rimu preteklega aprila. Situacija Avstrije pa se navzlic političnemu dogovoru s Češkoslovaško ne da zboljšati, ako ne bo Italija dala sredstev v odpomoč najnujnejših trenotnih potreb. Sodimo, da je sedaj čas za Italijo, da priskoči Avstriji na pomoč brez odloga in tako spravi ob veljavo Hainisch-Masarykov sestanek ter prepreči takoj spočetka napovedajočo se slovansko - nemško zvezo, kakor tudi je v interesu Italije, da brani do zadnjega Nemčijo v Gornji Šleziji proti poljski invaziji. Pa je še drug del političnega delovanja g. Beneša, ki zasluži vso našo pozornost, in ta je, da dočim skuša na eni strani preprečiti pomirjenje med Avstrijo in Madžarsko, stremi po drugi strani, da bi uničil vsak protislovanski dogovor med Budimpešto in Bukarešto ter da bi odvrnil Sofijo od vsakršne zveze z Romunijo in Madžarsko. Napram ogromnemu slovanskemu delu, kateremu načeluje češkoslovaška vlada, je naloga Italije, da poskusi doseči sporazum med deželami, ki imajo, kakor naša, protislovanske interese, in te deželo so Avstrija, Madžarska in Romunija, ter da po drugi strani zveže ta blok v politiko, ki jih bo zbliževala z Nemčijo. Vseslovanska nevarnost je tako težka, da se ne more gledati mirno smotreno delo praške vlade.

Italija pričenja trepetati pred Slovani in Nemci. Pred vsem pred Slovani. Seveda se postavljajo italijanski politiki v pozo mogočnjakov, saj imajo ob svoji strani silne Angleže in Francoze, toda pozna se jim trepet pri misli na bodočnost Slovanov in Nemcev v Evropi. Kaj bo, kako se razvijejo reči? Brenner, Jadran, komaj pridobljene »narodne meje«, so že v nevarnosti! Benešev ime razburja misli Italijanov. V Lanih so bile poražene Benetke! Kak triumf je donel po italijanski javnosti zaradi beneškega dogovora. Della Torretta je bil obdan s sijajem in slavospevi. Toda južnogorko navdušenost je kmalu paralizirala severna mrzla preudarnost. Danes triumfira Beneš! In na obzorju se prikazuje slovanska bodočnost: Češkoslovaška, Jugoslavija, Poljska, sledila bo Bolgarska in ogromna Rusija. Kaj bo Italija v Evropi napram taki slovanski zvezi? Pa Nemčija. Nič ne misli na kake tesnejše stike z Anglijo, Francijo ali Italijo, nagiba se k Slovanom, k Rusiji v glavnem. Nemčija in Rusija! Dolga izvajanja bi lahko še napisali, toda danes beležimo le trepet Italijanov pred bodočnostjo Slovanov in Nemcev, in naglašamo znova italijansko doslednost v vsestranskem stremljenju, naperjenem proti Slovanom. V boju proti Slovanom so Italijani res dosledni in ni je prilike, da bi je ne porabili proti nam. Iz navedenega članka se jasno zrcali njihov odpor proti vsakemu jačenju slovanskih narodov. To moramo imeti vedno pred očmi, in s tega stališča moramo z njimi razpravljati, dogovarjati se ali sklepati pogodbe. Italijani hočejo nas pritisniti k tlom, mi pa koprnimo kvišku. Ni dvoma, da bomo doživeli še velik italijanski trud po ugonobitvi slovanske prihodnjosti, toda zdi se nam, da se ne bomo motili, ako že danes rečemo, da bo italijansko prizadevanje brezuspešno. Beneševo delo hodi po pravi poti in ne bo ovire, ki bi je ne premagali v borbi za enotnost slovanske politike. Italijani naskakujejo slovansko trdnjavo, ki je že toliko dograjena, da se ne bo dala več izpodbiti. Ta zavest nas navdaja in nam kaže nadaljno pravo pot.

Pokrajinski namestnik o nalogah upravnega uradništva.

Ljubljana, 2. januarja.

Včeraj, na novo leto med 10. in 12. dopoldne je g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar v uradnih in reprezentacijskih prostorih pokrajinske uprave sprejemal deputacije uradništva, korporacij, duhovščine in posamezne osebnosti, ki so prihajale čestitat g. namestniku ob nastopu novega leta. — Pod vodstvom zastopnika šefa pokrajinske uprave predsednika g. dr. Baltiča se je predstavila g. namestniku mnogobrojna deputacija uradništva vseh panog pokrajinske uprave. Na voščila izročena po predsedniku dr. Baltiču se je g. pokrajinski namestnik zahvalil v daljšem govoru, v katerem je pred vsem izrekel uradništvu pokrajinske uprave svojo zahvalo za delo, ki ga je skupaj z njim izvršilo in dodal prošnjo, da bi uradništvo tudi v bodoče kakor doslej vršilo to za državo in blagor javnosti važno delo. Izrekel je prepričanje, da bo našel v uradništvu, kakor je bilo to doslej, največjo podporo pri izvrševanju državnega dela. Prepričan sem, je nadaljeval g. namestnik, da se bo zgodilo tako tudi v bodoče. Ne vem, ali ste bili z menoj zadovoljni, ali ne, morda tudi ne. To bi bila naravna posledica človeške slabosti. Vendar imejte zagotovilo, da sem bil vedno prijatelj uradništva in podpornik vaših teženj in da znam ceniti vaše delo. Če bomo med seboj prizanesljivi, bo imelo naše skupno delo tudi uspeh za državo.

Razmere v naši državi niso še popolnoma urejene, kakor je treba želeti, vendar je to naravna posledica razmer, ker je ob prevratu prišlo veliko zemljišč, ki so spadala drugim državam, mali kraljevini Srbiji in so se z njo združila v veliko Jugoslavijo. Politična odgoja v teh pokrajinah je bila drugačna in seveda ni mogoče, da se to kmalu izravna. Zato pa je ravno upravno uradništvo v veliki meri poklicano, da vestno in dosledno varuje ugled in skuša odpraviti težave naše države. Iste težave, kakor v naši državi opazujemo tudi v vseh naslednjenih državah, tudi v takih, ki so že odprej imele pripravljen ves državni aparat. Radi tega se te težave ne dado prav kmalu premagati. Tudi ni to lahko, ker je naša nova država prevzela velika bremena. Že samo naloga ministrstva za socijalno politiko so brez dvoma ogromne. Na tisoče in tisoče, da, skoro na milijone mora država podpirati: invalide, vdove po bivših vojakih, otroke in sirote. Vse te naloge zahtevajo ogromnih žrtev, katere bo naša država morala nositi še celo človeško dobo. Ko pa premaga te težave, potem bo v naši državi začela trajna konsolidacija. Takrat bo naša država, ki je blagoslovljena po prirodnih bogastvih in duševnih vrlinah svojega prebivalstva, napredovalo s hitrimi koraki in razvilo se bo v njej blagostanje. Upravni uradniki so poklicani, da največ pripomorejo k temu cilju. Bodite vzor po svojem delovanju in vsem drugim državljanom v tem, da je glavna stvar za procvit države in dosego blagostanja — delo! Prepričan sem, da se le z delom more napraviti pot v bodočnost. Ni več žalibog v ljudskih masah prevladujoče prepričanje, da vodi le delo do rešitve. Zato morajo oni, ki vodijo mase, dokazovati, da treba delati. Velika odgojna naloga uradništva obstoji v vztrajnem in

M. Z.:

Naša drama.

(Gerhart Hauptmann: Roza Berndova.)

Svetski mož srednjih let mi je dejal: »To je zgolj fotografija«. Odvračala ga je minucijozno naturalistična vnanjost te drame. Gerhart Hauptmann je Rozo »Berndove« pisal v času, ko se je bila umetnost šele dodobra ločila od epigonstva romantike, katero je bilo neznosno in malovredno. Klic po resničnosti, po »znanstveni« pristnosti vsega umetniškega je rodil prepotrebno revolucijo tako v oblikujočih umetnostih, kakor v romanu in v drami.

Danes smo že daleč čez to stopnjo, ki je bila morala priti z matematično gotovostjo. Umetnost je izčrpala iz naturalizma vse možnosti in prišla do mnogih novih izpoznavanj. Danes pa po tako bridkih vojnih letih, ob takem gospodarskem kaosu in težkem življenju, si želi duša drugačne umetniške utehe. Naturalizem, zlasti drame nesrečnih in bednih, z detajli policijske kronike so bile drame za sito in zadovoljno generacijo. Ta si je pri takih strahotah na odru rada obrisala par solz, predno je šla v kavarno k ciganski godbi. Naš razmozgani in od večnih grdih skrbi razdraženi rod pa si želi vsaj v umetnosti vse kaj drugega, nego same posnemanja svojih vsakdanjih nadlog, si želi nove romantike in celo mistike. V to svrho eksperimentira tudi z neštetimi novimi oblikami in umetniškimi geesli, prevrača kozolce in se poslužuje vsakega neumisla, da bi v njem našel izraza novodobni umetnosti. Seveda jih je malo izvoljenih, posebno pri malih narodih. Zato se nam danes v umetnosti do neumnosti vsiljujejo kričavi snobi, ki zoper boljše prepričanje prisegajo na dadaizem, nemogoč ekspresijonizem, idiotizem itd., obešajoč se zgolj kot kopisti vnanje oblike na take poskuse par resničnih talentov. In za to ni treba še celo nič znanja, ker jim je vsaka čačka, vsako nametanje nesmiselnih besed »globoka umetnost«. Sokundirajo jim polblazniki, ki so o edinozveličavnosti bebakega jecljanja v poeziji, popolnega zaničevanja vsake logično mogoče oblike v slikarstvu in kiparstvu (menim notranjo logiko, ki dovoljuje veliko svobodo pri vporabi naravnega gradiva, v barvi in obliki, ne dovoljuje pa oslarij), resnično prepričani in ki tudi nočejo izpoznavati načelno možnih mej glasbenega izražanja.

Ni se nam pa treba bati, da umetnost na teh pojavih pogine. Taki izrodki so le nekake ošpice, ki jih mora premlajajoče se umetniško izražanje prestati. Na te izrodke naše edinstveno nesrečne dobe bodo pozneje gledali s čudečo se grozo, kakor na naš čas sploh. Videli pa bodo obenem, da je bilo tudi to potrebno kot gnoj, ki ga je rabila nova kultura. Te si pa ne smejmo predstavljati tako, kakor da bi se z njo bistveno izpremenilo tudi dosedanje umetniško čutenje. Sicer so danes ljudje na svetu, ki so proglasili za tepca že Danteja, Wagnerja, menda tudi Shakespeareja. Ta proglasitev bo pojutrajšnjem, če ne prej, padla seveda nazaj na glave svojih očetov. Cesar lščemo, je pravzaprav le nova oblika za večno veljavno umetniško resnico. Zato so površni oni, ki izpod oblike starejših del ne znajo poiskati še vedno veljavnega umetniškega jedra.

Zato je površna in povsem kurivčna tudi trditev, da je »Roza Berndova« le fotografija, le zanimiv izrezek iz konkretnega življenja. Kakor v vsaki umetniški dobi, je bilo seveda za časa velecveta naturalizma nebroj virtuozov, ki so si svoje literarne »umotvore« sestavljali zgolj na podlagi neštetih beležk in spravili skupaj zares osupljive kopije resničnih dogodkov, zgolj za živce, a ničesar za dušo in srce. Takih avtorjev, zlasti dramskih, ima danes Amerika še vse polno in služijo lepo dolarje; ker poprečnemu Amerikancu ugaja na odru najbolje to, kar je tako fragantno podobno prozaični dejstvenosti, kakor bi bilo zares.« Ta naturalizem je za nas seveda mrtev in mu dovoljujemo mesta kvečjemu še po kinematografih.

Umetniki pa ostanejo umetniki, tudi če so slučajno ogrnili svoja dela v naturalistično oblačilo. Gerhart Hauptmann je izza Goethela najgloblji nemški pesniški duh: zato moreš pri onih njegovih delih, ki nosijo naturalistično vnanjost za to vnanjostjo znati najti poezijo in etiko ustvariteljevo. Tako boš izpoznal, da je »Roza Berndova« silna tragedija dekliške duše, deloma podobna tragediji Marjetice v »Faustu«, in izpoznal boš, s kakšnim vročim usmiljenjem je pesnik prečutil ta problem.

O naslovni junakinji so čutili potrebo pisati po znanstvenih obzornikih nemški psihijatri grozno učene razprave, posejane z latinskimi in grškimi besedami: Hauptmann je baje hotel naslikati take in take vrste historijo in je to mojstrsko napravil. Ti gospodje so pač one vrste, ki smatrajo ves svet za abnormalen, le psihijatrov ne.

Roza Berndova se meni zdi povsem zdravo in naravno dekle, veselo, temperamentno, čisto in srčno dobro. Dekle one vrste, ki se bliža vsakomur brez predsodkov in očaruje s svojo naravno milino in presrčnostjo. Dekle, ki bi zaslužilo največjo srečo in ki zna tudi le srečo deliti. Prvovrstna žena in rodbinska mati bi postala. Nesreča pa hoče, da vzplamti ljubezen med njo in med graščakom Flammom, ki ima starikavo, bolno ženo, sam pa je še čvrst, prilično mlad mož. V njegovi hiši je Rozika vzrasla, bila kot otrok vrstnica in prijateljica umrlega Flammovega sinčka. Vsi jo imajo radi, posebno še v trpljenje vdana gospa Flammova. Ko se Roza začuti mater, si ne ve pomagati, Flamm pa ji tudi ne more. Grozna ji je misel na očeta. Stari Bernd je poštenjak, resen, a samopravičen evangeljsko - svetopisemski zarukanec. Prepričanemu o svoji absolutni bogudonadljivosti mu je samoposebi razumevno, da je vsa njegova hiša vzvišena nad vsako izkušnjavo. Razen z verske strani se za vzgojo svojih dveh hčera pač ni znal dosti brigati; žena mu je pa prekmalu umrla. To je glavna nesreča za ubogo Rozo; vzrasla je dobra in poštena, toda brez zvestega vodstva ljube mamice. Zdaj nima bitja, kateremu bi zaupala svoje gorje. V strahu in sramu pred puritansko poštenostjo očetovo je vsa smedena. Samo da bi oče ničesar ne zaslutil! Zato privoli proti svoji vesti v poroko s starikavim, v vsakem oziru nemikavnim knjigovezom Keilom. Prinesla mu bo, ne bi ženin vedel, tuje dete v zakon. Pa mora tako biti, če ne jo sramota ubije. V svojem ženinu tudi Roza ni vajena videti drugega, nego to, kar vidijo v njem vsi drugi: Nekoliko smešnega, bolehnega luteranskega »teroljalca« neprikupne in čisto brezpomembno vnanjosti. In vendar je ta skromni mali človek poleg Roze Berndove edina polnovredna človeška duša v tej igri.

Lahko rečemo, da je svojo sodbo o Rozi položil pesnik temu Keilu v usta. Tudi gledalec spozna njegovo duševno veličino, njegovo živo, pravo Kristovo vero, polno usmiljenja, razumevanja in odpuščanja šele k koncu igre, ko razmere Keila prisilijo pokazati jasno svoje mišljenje.

Stvar s poroko bi šla gladko, če ne bi stal vmes strojnik Streckmann, »lepi Streckmann.« Ta ljubi pijačo in dekleta, morala mu ne dela skrbi. Zalezoval je intimne sestanke Rozine z graščakom in ve mnogo. Zato misli, da mu bo lahko, dobiti si v zabavo to dekle. Za izobraženca je to zelo podel človek. Vendar je čisto poprečen neizobraženec, ki težko razume, zakaj bi se dekle ne vdalo ravnotako rado njemu, kakor se je drugemu. Divji odpor dekletov komaj razume in je razžaljen, zakaj bi ravno on ne bil dosti dober. Ljubezni kot take ljudstvo ponavadi ne razume, je ne zna spoštovati. Oče katera s katerim »hodi«, ostane v spoštovanju le, če gre za nameravan zakon. Vsaka druga ljubav je ljudstvu vlačugarstvo. Zato se tega Streckmanna in njegovih poskusov ne sme jemati s prevelikim gnevom. Ravnotako je zelo naravno, da si da ta možakar plačati svojo molčljivost z Rozinimi prihranki. Ne razumel bi, če bi mu kdo dokazoval, da je to svinjarija prve vrste, čeprav je prebrisanec in najbrže tudi organiziran delavec, ki bere politične liste.

(Konec prihodnjič.)

nadotrnjena deca, in to nalogo Božiče, prepričan sem, vršili v polni meri.

In le nekaj. V naši slovenski domovini moramo reči, da je trdno ukoreninjena državna zavest in pa vdanost do vladajuče rodbine. Če kdaj se je ravno zadnje tri dni to stajno pokazalo. Vendar so nekaja med zdravimi ovenmi nekoliko gazjevih ovna, ki hočejo s svojim subversivnim delom zapeljati naš narod, a prepričan sem, da bo vse to delo ostalo brezuspešno. Iz našega naroda ni mogoče iztrgati zavesti patriotizma in vdanosti do države in do vladajoče rodbine, zlasti her je naše krvi. Treba je z budnim očesom slediti takim poizkusom, in beč stver upravnega uradništva ja, da vsak poizkus, ki gre na to, da bi omajal temelje naše države, z primernimi odredbami onemogoči. Dolžni ste to državi, dolžni ste to svoji vesti in svojemu srcu, katero gotovo bije za našo državo in našo dinastijo, ter dolžni ste tudi hvaležnosti do države. Ravno v poslednjih dneh ste izvedeli, da pripravlja država izboljšanje gmotnega stanja uradništva. Upam, da bo to izboljšanje tudi primerno sedanjim težkim življenskim razmeram. Država hoče torej skrbeti za uradništvo; izkazujte ji radi tega svojo hvaležnost. Prepričan sem o vaši vdaniosti do države in o vašem patriotizmu.

Ker nastopamo danes četrto leto svoje samostojnosti, vas prosim, da se spomnite našega vladarja, ki vestno vrši svojo dolžnost in ki ima trdno namen, pa tudi voljo, pripeljati našo domovino do večjega procvita, da bo potem mogla onemogočiti vse take poizkuse s strani našega sovražnega sosedstva vršiti naskoke protinasi državi. Vabim Vas, da zaklicite trikratni Živio našemu kralju in vladarjuć Živel kralj Aleksander I.!

Zbrana mnogobrojna delegacija uradništva se je odzvala s trikratnim navdušenim Živio!

— — —

Politične vesti.

= **Seja načelstva JDS** je v četrtek, dne 5. januarja t. l. popoldne ob 3. Tajništvo JDS.

= **Politični klub JDS** ima svoj sestanek v sredo, dne 4. januarja zvečer ob 8. v tajništvu JDS (Narodni dom). Na dnevnem redu je zanimivo poročilo. Člani se vabijo na točno in polnoštevilno udeležbo. Odbor kluba ima sejo ob isti uri in so odborniki vabljeni, da se seje točno udeleže.

= **Odbor demokratske stranke v Tivtu, Iz Tivta v Boki Kotorski** nam javljajo, da so je 17. decembra 1921. konstituiral sledeči odbor demokratske stranke: predsednik dr. Mihajlo Ristanović, zdravnik, podpredsednik Krsto Marković, nadučitelj, tajnik Gracia Fažo, pomorski poročnik, blagajnik Šime Rajčević, šolski vodja, revizorji: Nikola Višić, gostilničar, Matija Les, arzenalski mojster, in Janko Stahan, mehanik.

= **Dr. Boža Marković stopa v politično areno?** »Balkan« javlja, da namerava vseučiliški profesor dr. Boža Marković, svoječasni predsednik »Slovenskega Juga«, v kratkem pričeti izdajati »Odjek«, svoječasno glasilo samostalne radikalne stranke. List komentira ta načrt tako-le: »Najmočnejša in najsimpatičnejša stranka pri Srbih so brez dvoma radikalci, ki imajo veliko prošlost in ogromne zasluge za naše narodno ujedinjenje. Kljub temu pa niso mogli navezati nase vsega našega naroda, ker vendarle vsi, dasi se radikalcem priznavajo njihove zasluge, vendarle nočejo postati radikalci, pa tudi ne demokrati. Obstoja torej neka praznina v našem političnem življenju in to prazno želi izpolniti dr. Boža Marković.« Na drugem mestu pravi »Balkan«, da zasleduje dr. Marković ta cilj, da oddvoji samostalce od demokratske stranke.

= **Kriza v hrvatski pokrajinski vladi.** Poverjenik za prosveto pri pokrajinski vladi v Zagrebu dr. Alaupović je podal demisijo in sicer po poročilih listov, ker pokrajinski namestnik Demetrović ni podpisal imenovanja šefa zborebške železniške direkcije Franića za docenta na visoki trgovski akademiji v Zagrebu. Z ozirom na to, tako poročajo hrvatski listi, je bil pokrajinski namestnik Demetrović poklican v Beograd in se baje iz Beograda ne vrne več na svoje mesto. Kot njegovi nasledniki se imenujejo dr. Lujo Vojnović, veliki župan Oton Gavrančić in bivši hrvatski ban Anton pl. Mihalović. Če ni to samo pobožna želja gotovih krogov?

= **Češkoslovaški javni nameščenci pri predsedniku Masaryku.** V petek je sprejel predsednik dr. Masaryk odposlance č. sl. organizacij jav. nameščencev, ki so mu tolmačili krivice, sklenjene proti jav. nameščencem v drž. zboru. Znižanje prejemkov učiteljstva in razne davščine ter neugodnosti se je sklenilo brez zaslišanja organizacij, kar zbuja silno razburjenost, tem bolj, ker se je jav. nameščencem obetalo, da se ne zgodi nič brez njih sodelovanja. Današnji časi pa so pretežki, da bi se prejemki hipoma znižali. Predsednik Masaryk je poslušal govornike nad eno uro in obljubil, da hoče posredovati za jav. nameščence in njih interese podpirati.

= **Italijanska sodba o dogovoru med Češkoslovaško in Avstrijo.** »Corriere della Sera« piše: Avstrija sicer po besedih ni pristopila k mali antanti, vendar pa je sklenila pogodbo, ki je analogna oni, katera je bila pred nekoliko tedni sklenjena med Prago in Varšavo. Sicer pa se kaže, da se Benešovo početje tukaj še ne ustavi. Na Beneševo inicijativo nastopi Avstrija najbrže že v kratkem jednake pogajanja z Jugoslavijo, nato s Poljsko in Romunijo. Beneš je iskal revanšo za Benetke in, izkoriščajoč neugoden položaj Avstrije, jo je tudi našel.

= **Nova legitimistična stranka na Madžarskem.** Iz Budimpešte poročajo, da napovedujejo politični krogi za novo leto izpremembo v stališčih nekaterih političnih strank. Pri grofu Andrassyju je bilo to dni zaupno zborovanje, katerega so se udeležili različni legitimistično razpoloženi pristaši krščansko-narodne stranke, kakor tudi nekateri drugi plemeniti. Nastala je vest o ustanovitvi izrazite legitimistične stranke pod vodstvom grofa Apony-ja. Grof Andrassy je na to v nekem pogovoru povdarjal: »Jaz sem in ostanem legitimist in vztrajam na tem svojem stališču do skrajnosti.«

= **Briand o vzpostavitvi Evrope.** Med obravnave proračuna zunanjega ministrstva je odgovoril Briand na vprašanja o sunanji politiki vlade in o reparacijskem problemu, ki po njegovem mnenju obvlada položaj Francije, da to vprašanje ne more biti predmet transakcije. O tem se strinjajo zavezniki. Glede vzpostavitve Evrope je izjavil Briand, da Francija ne more biti desinteresirana, ako gre za to, da se pomaga Srednji Evropi in vzhodu. Ako Nemčija sodeluje na vzpostavitvi Rusije, mora imeti od tega gotovo korist, in on meni, da bi bilo primerno, ako se ta dobiček vporabi za plačanje reparacij.

= **Amerika in zunanji dolgovi.** »Chicago Tribune« poroča, da Hardingova vlada najbrže opusti zakonski načrt za imenovanje komisije z nalogo, da bi se konsolidirali zunanji dolgovi napram Zjedinjenim državam, in da nadomesti ta načrt z drugim, ki poblasti ameriške zastopnike, da se udeleže mednarodne gospodarske konference. Čeprav bo konsolidacija zunanjih dolgov glavna naloga te konference, se bo bavila po načrtu tudi z drugimi zelo važnimi vprašanji. Ako se parlamentu predloži načrt za tako konferenco, se izreče gotovo proti popolnemu odpustu zavezniških dolgov napram Ameriki. Hardingova vlada stoji na stališču glede sklicanja te konference, da bi se morale pobrigati za njo dolgujoče države. Vršila se bo morče v Washingtonu, morda pa tudi v Evropi v kakem večjem mestu na Francoskem ali Angleškem.

= **Anatole France o Nemčiji.** Anatole France je v razgovoru z urednikom »Figara« izjavil med drugim: V Berlinu nisem bil dolgo, toda eno leto pred vojno sem bil v Nemčiji in sem mogel primerjati svoje utise. Zdi se mi, da je nemško družabno življenje zelo trudno. Čuti se mizerija. Tudi premoga primanjkuje. Zdi se mi, da je v Nemčiji veliko pacifistov. Delavci so vsi pacifisti. To je samo po sebi razumljivo, toda tudi med finančniki so pacifisti. Sprevideli so, da se brez miru na svetu ne more storiti nič pametnega. In vendar smo danes bolj daleč od miru nego smo bili na dan premirja!

= **Indi v boju za svobodo.** Angleški prestolonaslednik potuje po Indiji, a povsod ga ignorirajo. V Bombayu so bile vse ulice prazne, vsa okna zaprta in zastrta, trgovine zaključene in videti ni bilo niti pešca niti jezdeca. Isto se mu je zgodilo v Kalkuti. Toda vse to se godi na pritisk opozicije, ker 94% Indov se za politiko sploh ne briga. Alois Musil, ki pozna Indijo do dobra, ker je živel v nji dolga leta, piše v »Nar. Listih«, da je med 6% politično zavednimi Indi ena tretjina zadovoljna z angleško državo, upravo, dve tretjini pa nista zadovoljni z razmerami. Prva skupina zadovoljnežev priznava, da je Indija dospela pod upravo Anglije do blagostanja in noče premembe. Nezadovoljneži pa so večinoma med Brahmini, ki hrepene po vladi. Proti njim so Parije, ki tvorijo večino prebivalstva in ki so zadovoljni, da je danes v Indiji pred zakonom vsak enak, naj bo Brahmin ali Parija. So pa še razne skupine nezadovoljnežev pod vplivom boljševištva. Parije so najboljša opora Angležev, toda narodno gibanje za svobodo je močno, ker opozicija strastno agitira in terorizira vse. Alois Musil je mnenja, da brez bojev in krvi današnje gibanje v Indiji ne premeha; Angleži bodo morali uvesti reforme. K nasilni premembi današnje uprave pa ne more priti in bi tudi ne bila Indiji koristna. Indi so med seboj nesložni, a ogromne mase so povsem apatične. Zato Angleži nimajo težkega stališča.

Neodrešena domovina.

— **Prebivalstvo Trsta.** Trst šteje po novem ljudskem štetju okoli 288.000 prebivalcev.

— **Prebivalstvo Gorice.** Po ljudskem štetju je v Gorici, kakor se poroča z italijanske strani, 31.000 prebivalcev. Na anagraficnem uradu imajo vpisanih 28.000.

— **Na znanje vpokojencem Južne železnice.** Ker se vpokojencem Južne železnice vsiljuje časopis »Upokojenec«, bodite opozorjeni, da to ni naš časopis. Društvo vpokojencev Južne železnice deluje samostojno in nima s »I. splošnim društvom jugoslovenskih vpokojencev niti najmanjšega stika. Vsak zaveden vpokojenec in v pokoj namenjeni južni železničar naj se zaveda, kje je njegovo mesto. Toliko v pojasnilo. — Predsedstvo Društva vpokojencev Južne železnice.

Pismo iz Prage.

Praga, 28. dec. 1921.

Zaključuje prvemesečne zborniške in senatne seje se je končalo stoprav pred Božičem 22. t. m. To je bila prva parlamentarna kampanja vse narodne koalicije, v katero so se združile na skupno delo vse čsl. narodne stranke. Poslednje tri mesece so nastali številni spori in nesoglasja, toda čut za vzajemnost in solidarnost je vedno premagal vse težkoče v prospeh države in domovine. Nesporno je da je bilo izvršeno veliko in težavno delo, gotovo pa je tudi, da čakajo v bodočem zasedanju, ki se prične 10. januarja 1922., koalicijo nič manj težavne naloge in da bo treba znova zravnati pot in ugladiti razlike v raznem spornem mnenju. V poslednjih sejah ni prišlo v razpravo vse, kar je imelo biti rešeno, zato pride mnogo predlog v razgovor v zbornici šele po novem letu. Iz velike vrste sprejetih zakonov navajamo zakon o združenju praške občine s 1. januarjem 1922, podaljšanje veljavnosti zakona glede podpor nezaposlenim do 31./3. 1922. dalje glede podpor invalidom itd. Posebne težkoče je povzročil zakon v varstvo najemnikov, s katerim se je imela zvišati najemnina. V glavnem vsled odpora socijalističnih strank je bilo treba to predlogo vzeti iz programa in ostati pri dosedaj veljavnem zakonu. Veljavnost pa poteče 31. decembra t. l. in zato je bila podaljšana s vladno naredbo do 30. aprila 1922. V dobi 4. mesecev se upa doseči sporazum, za koliko odstotkov naj bi se najemnina zvišala. Največji boj je bil za takozvano uradniško predlogo, pri kateri je šlo iz štedilnih razlogov za znanjšanje uradniških plač. V poslanski zbornici in v senatu je došlo do razburljivih prizorov pri razpravi o zakonu, ali končno je prevladalo spoznanje, da je potrebno uradnikom pustiti vse prispevke, ki so im bili doslej dovoljeni glede na sedanje razmere (draginjske doklade) in po drugi strani da je potreba obnoviti delno obdačenje uradništva v interesu državnega gospodarstva. Zato je prodrl predlog, da bi uradništvo iz svojih dohodkov plačevalo davek in prispevalo v penzijski fond, počenši s 1. marcem 1922., kar znaša 3% njihovih prejemkov. Hujše so prizadeti učitelji, katerih plače so znižane do 6000 Kč. na leto. Uradništvo, zlasti pa učiteljstvo, ne prikriva svoje ogorčenosti radi sprejetja tega zakona.

V Češkoslovaški socijalistični stranki je prišlo do razkola. Skupina, stoječa za tednikom »Česká demokracie«, je izstopila iz stranke češkoslovaških socijalistov. Vzrok za to je bilo postopanje njenega predsednika drja Heidlerja. Temu je stranka za časa volitev poverila nabiranje prispevkov za volilni fond. Zahteval je večkrat, da bi se izvedla revizija, koliko je bilo pomabljenega nabranega denarja. Sam je bil nabral 250.000 K. Bilo pa je to zamanj in izvedel je celo, da se izvrševalni odbor stranke ne briga za naprošeno ugotovitev, nakar je izstopil iz stranke Kakor se čuje, hoče ta skupina izdajati svo jlastni dnevnik. Istočasno je nastala pri nas »stranka češkoslovaškega hišnega posestva«, v kateri se zbirajo lastniki hiš, ki so nezadovoljni s stalnim odklanjanjem njihovih zahtev po zboljšanju razmer glede hišne lastnine. O Božiču je izšla prva številka novega dnevnika »Lidovy List«, ki ga izdaja klerikalna stranka.

Te dni je izšla nova knjiga drja Al. Rašina: »Narodno gospodarstvo«, ki je pisano zelo poljudno in pregledno izčrpava obsežno gradivo narodnega gospodarstva. Knjigo je napisal dr. Rašin, ko se je nahajal v ječi. In gotovo je zanimiva okolnost, da sedaj pred izdajo te knjige ni v svojem spisu ničesar izpremenil. Knjigo je izdal »Česky čtenař« (čitatelj), t. j. društvo, ki izdaja češke knjige po ceni.

V Pragi sta sedaj dve razstavi iz gledališke stroke. Jedna razstava lutk (marijonet) v Topičevem salonu druga se zove »Gledališče v upodobljajočih umetnostih« v občinskem domu. Rastavo lutk je priredil znani delavec v tej stroki dr. J. Vesely, Za razvoj lutkarstva v poslednjih letih si je pridobila zasluge tudi tvrdka »Petrus« v Pragi, ki je razstavila številne svoje izdelke. V drugi razstavi, ki jo je priredila »Jednota upodabljajočih umetnikov«, se kažejo glavne smeri današnje gledališke umetnosti pri nas poleg nekaterih del zunanjih umetnikov in retrospektive. Posamezne smeri v gledališki umetnosti so izražene tudi v dekorativnih izdelkih. Celotni vtis razstave je ta, da se v tej stroki mnogo deluje in da je pričakovati v bodočnosti še mnogo lepih uspehov. V Rubeševem salonu so rastavljena delaV. Bukovca njegovih dveh hčera. Kritika o njih ni baš ugodna. Priznava se tehnična ročnost, pogreša pa se umetniška stvaritev. Obrazi so brez pravega izraza duševnosti in življena.

J. K. S.

Gospodarske vesti.

POLOM ITALIJANSKE ESKOMPTNE BANKE.

— **Rim, 31. decembra.** V ministrskem predsedništvu, v ministrstvu za industrijo in v Italijanski banki se vrše neprestrgoma pogajanja med finančniki, industrialci in zastopniki delavstva za rešitev onih podjetij, ki so bila odvisna od eskomptne banke in za prepečitev brezposelnosti kot gotove posledice poloma v eskomptni banki. Banka bo baje poizkušala nekoliko izboljšati svoj položaj s tem, d azniža število svoega uradništva in da zmanjša plače. Ravnatelj rimske podružnice napoljske banke Tomaso De Angelis, ki je bil imenovan od sodnije za sodnega komisarja za eskomptno banko, je med tem že začel pregledovati račune v banki.

— **Rim, 1. jan.** Porazni vtisek, ki ga je naredila na finančne kroge vest o polomu v italijanski eskomptni banki, katerega najhujše posledice je preprečila vlada zadnji hip s tem, da je dovolila tej tako važni banki moratorij, se še vedno ni popravil. Če ravno je že splošno znano, da je banka zaprla svoje urade, se vendar še vedno zbirajo ljudje pred njeno centralo in njenimi podružnicami, da bi izvedeli, kaj bo z njihovimi vložki. Splošno razburjenje postaja še večje vsled vesti, ki prihajajo iz inozemstva, ki je kakor se zdi, izgubila vsako vero v italijansko gospodarstveno moč. Vlada bi hotela ublažiti splošno paniko. Vsled tega sta podala minister za industrijo in ministrski predsednik v včerajšnji seji senata pomirljive izjave. Minister za industrijo Belotti je pojasnil vzroke, zaradi katerih se je zopet uveljavila institucija moratorija, ki je bila l. 1903. nadomeščena institucija preventivnega konkordata. Poudarjal je, da se je to zgodilo v prvi vrsti zaradi upnikov, ki bi s preventivnim konkordatom izgubili tudi do 40 % svojih vložkov, dočim bodo z moratorijem izgubili mnogo manj ali pa nič, če bo šlo po sreči. Sedaj vpeljani moratorij pa ni tak kakor prejšnji, temveč je prilagoden novim razmeram, tako, da bodo upniki čim bolj zaščiteni, krivci pa brezpogojno kaznovani. Tudi se moratorij ne bo mogel dovoliti vsem zavodom, temveč samo onim, ki odgovarjajo zahtevanim določbam odloka o moratoriju. Vlada je že zdavnaj razpravljala o sedanjem ukrepu, toda odločila se je na ta korak šele v zadnjem hipu, ker ni hotela povzročiti prevelike panike. Solidni zavodi, ki ne rabijo moratorija, bodo lahko še bolj razvijali svoje delovanje in jim bo vsled tega občinstvo še bolj zaupalo. Dogodek z eskomptno banko, od katere živi toliko drugih zavodov in v katero je imelo ljudstvo neomejeno zaupanje, je zelo žalosten, toda ljudstvo naj se pomiri, ker moratorij je bil izdan z namenom, da se čim bolj zaščitijo njegove koristi. Minister za industrijo je tudi pozval ljudstvo, naj ne izgubi zaupanja v druge bančne zavode, ki so imeli skupno z eskomptno banko italijanski finančni promet, ker sedanji dogodki lahko sicer ogrozijo državno gospodarstvo, ne bodo ga pa omajali. Minister je končal z velikim navdušenjem svoj govor, ki pa ni navdušil vseh senatorjev. Senator Terri je dejal: Že prav, gospod minister, toda niste nam povedali, kaj nameravate narediti. Dežela hoče vedeti to!« Minister ni odgovoril na to vprašanje.

Ministrski predsednik je tudi porabil vso svojo zgovornost, da bi pomiril ljudstvo. Povedal je, da je vlada izdala odlok o moratoriju šele, ko je preizkušala vsa druga sredstva Ko je postal položaj eskomptne banke zelo nevaren, se je po inicijativi ravnatelja italijanske banke sestavil konsorcij, ki je sklenil pomagati eskomptni banki s 600 milijoni. Toda vse je bilo prepozno in vlada je morala izdati imenovani odlok, da se prepreči še hujše zlo. Na vsak način pa gre le za polom ene banke, ne pa za splošni polom in ljudstvo naj ne izgubi zaupanja v druge zavode.

PROTI ALARMANTNIM VESTEM.

— **Rim, 1. jan.** Vlada je izdala zelo ostre odredbe proti razširjevanju vznemirjajočih vesti zaradi poloma eskomptne banke. Kogar zalotijo, bo kaznovan brez ozira. Zlasti imajo oblasti čuvati nad časopisjem, da ne pridejo med ljudstvo krive vesti o gospodarskem stanju v državi. Ministrski svet ima dan na dan seje, v katerih se bavi z dogodki, ki so v zvezi z eskomptno banko.

— **Trst, 2. januarja.** (Izv.) Polom italijanske eskomptne banke zavzema čim večje dimenzije. Velikanski polom ke je razširil tudi še na tri druge velike italijanske banke. V težkoče je prišla »Banca commerciale Italiana«. Celopna pasiva italijanske eskomptne banke znašajo okoli 4 milijarde, aktiva pa okoli 3 milijarde, tako da znaša deficit približno 1 milijardo. n

— — —

— **g Pokrajinski obrtna razstava v Mariboru.** Slovensko obrtno društvo je sklenilo, da priredi tudi l. 1922 obrtno razstavo in sicer v veliko večjem obsegu, kakor je bila prva obrtna razstava. Nova razstava se priredi pod naslovom »Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru«. Razstave se lahko udeleži vsak obrtnik, ki ima svoje bivališče na ozemlju bivše Štajerske, Prekmurja in slovenske Koroške. Tudi je razstava dostopna obrtniškim vajencem vseh strok; siromašnejše take razstavljalce bo podpiralo obrtno društvo. Čas in prostor te velike razstave se bo še določil. Izvoljen je že razstavni odsek »Slovenskeoa obrtnega društva« v Mariboru, na katerega treba naslovijati vsa tozadevna vprašanja interesentov.

— **g Uporaba sibirskega surovega masla za izdelovanje mila.** Iz Sibirije poročajo, da so začeli tam vporabljati surovo maslo za izdelovanje mila. Masla so se nabrale velike zaloge in izvažati ga ni mogoče.

— **g Popis vodnih sil.** Generalna direkcija voda v ministrstvu poljoprivrede i voda je izdala »Privremeni popis vodenih snaga (sil)« in »Izveštaj o radu generalne direkcije voda« od osvobojenja do 31. maja 1921. g.« Brošure so denarnim zavodom in industrijskim korporacijam brezplačne, drugim interesentom proti zmerni ceni na razpolago; dobiti jih je pri generalni direkciji voda v Beogradu, Krunska ulica 81.

— **g Gospodarsko društvo v Zagrebu.** Iz Zagreba javljajo, da je 29. decembra bila svečana proslava 80 letnice obstoja »Gospodarskega društva«, katere so se udeležili razen članov društva tudi pokrajinski namestnik Demetrović, komandant armije Gjukić, vrhovni načelnik mesta Petrik, nadškof dr. Bauer, veliki župan dr. Gavrančić, odposlanec poljedelskega ministrstva Milan Dujić, poverjenik za narodno gospodarstvo Germanović in drugi zastopniki vlade, kulturnih društev in organizacij. Udeleženci proslave so odposlali pozdravno brzojavko kralju. Tudi ministrski predsednik je poslal gospodarskemu društvu pozdravno brzojavko.

— **g Razglas glede prevzetja avstrijskih vojnih posojil.** Dne 31. decembra poteče končnoveljavno rok za prošnje prevzetja avstrijskih vojnih posojil po Avstriji. Sama opomba na obrazcu za zglasitev »Pripuščen h kontrolni označbi« ne zadostuje za prevzetje tega posojila po Avstriji temveč imajo posestniki vojnega posojila, kateri imajo deponirano svojo vojno posojilo na kakem mestu, tam ugotoviti, ali obstoji proti prevzetju teh vojnih posojil kak postavni zadržek. Mesta, kjer imajo deponirano vojno posojilo, izdajo, ako ni ovir, odlok, po katerem se vojno posojilo lahko spravi pod kontrolno označbo, drugače pa imajo mesta označil strankam obstoječe zadržke (pomanjkanje pravočasne pridobitve avstrijskega domovinstva ali pa obstoječega premoženja, ki je gospodarsko vezano v novem inozemstvu). Te stranke imajo po priklopitvi potrebnih dokazov prositi za prevzetje vojnega posojila pri kompetentni davčni oblasti I. instance najkasneje do 31. decembra 1921. Stranke, katere ne morejo, pravočasno vseh potrebnih prilog predložiti, morajo vendar prošnjo pravočasno vložiti, in si priržati pravico, pozneje priložiti kar jim še manjka. Posestniki vojnega posojila, za katere ni bilo prisilnega deponiranja, morajo, izposlovati kontrolno označbo vojnega posojila, ako se to še ni zgodilo, pri kompetentni davčni oblasti I. instance, ter s seboj prinesti efekte in dokaz za domovinsko pravico. Doprinesti dokaz pravočasne prošnje, je stvar stranke. Za pravočasno dospele prošnje se smatrajo one, katere so najkasneje dospele dne 31. decembra 1921 pri kompetentni davčni oblasti ali pa najkasneje ta dan bile pri pošti priporočeno oddane. Podaljšani rok do 31. decembra 1921 velja samo za posestnike vojnega posojila, kateri so avstrijski zvezni državljani (fizične in juristične osebe) in tuzemske representance staro inozemskih zavarovalnih družb. Staro-inozemcem, Ogrom in Burgenländerjem, (fizičnim in juističnim osebam) začasno ni treba prositi za prevzetje vojnega posojila. Narodni inozemci, to so državljani onih držav, katerim pripadajo po senžermenski pogodbi deli nekdanje avstrijske države, nimajo pravice, zahtevati prevzetje vojnega posojila po Avstrijski republiki. Odredba XII. izvršilne naredbe z dne 17. novembra 1920 B. G. Bl. št. 15 v zadevi zasmamovanja vojno posojilnih titres novo-inozemcev se s tem na dotika. Vse prošnje za prevzetje vojnega posojila je samo pri kompetentni davčni oblasti I. instance (davčna administracija ozroma okrajna davčna oblast) vložiti.

† Blagajnik Rajko Arce.

Včeraj ponoči je v visoki starosti 80 let umrl g. Rajko Arce, poštni blagajnik v pokoju. Pokojnik je bil narodnjak in napredňjak, kakršnih se dandanes le malo nahaja v naši sredini. Bil je navdušen Slovan, ki se je perfektno naučil ruskega jezika in se vglobil v rusko leteraturo. V mlajših letih je vse svoje dopuste porabil v to, da je prepotoval Rusijo. Ruske razmere je vsled tega poznal tako temeljito, kakor malokateri drugi Slovenec. Bil je velik prijatelj umetnosti vobče, zlasti pa dramske, Do najnovejšega časa je bil reden obiskovalec našega gledališča. Neprilike, ki jih je imelo naše gledališče v gmotnem oziru, so mu šle globoko do srca, zato je vedno naglašal, da bo pri svoji oporoki mislil predvsem na gledališče, da ga s primernim prispevkom podpre. Pokojnik je bil odločen naprednjak, zvest in neomajen somišljenik naše stranke in naročnik našega lista menda že od prvega leta, ko je jel »Slov. Narod« izhajati v Mariboru. Še do zadnjega časa je dan za dnevom v lepem in slabem vremenu sam hodil po list v tiskarno ter ga čital z največjo paznostjo in ljubeznijo. V svoji oporoki, ki jo je napravil 30. aprila 1906, je zapustil vse svoje premično in nepremično premoženje Dramatičnemu društvu v Ljubljani, če bi pa tega ne bilo, pa Slovenski Matici. Polovico zapuščine je določil za gledališki pokojninski zaklad v svrho dosmrtnih penzij zaslužnim onemoglim igralcem ljubljanskega slovenskega, ali če bi tega ne bilo, slovanskega gledališča. Drugo polovico dohodkov pa je določil za vzgojo slovenskih gledaliških igralcev. Kadar bi Dramatično društvo samo vzdrževalo gledališko šolo, ki bo enakovredna gledališkim šolam povprek v drugih mestih, na primer v Pragi in v Moskvi, naj bi se iz tega prispevalo za vzdrževanje te gledališke šole. Dokler pa take gledališke šole ne bo, naj podeljuje glavni dedič iz teh dohodkov letne podpore sposobnim talentom s potrebnim čistim in sonornim glasom. Zapuščina baje znaša okrog 1 milijona. Pokojnik je izrazil željo, da se njegovi zemeljski ostanki upepele in se v to svrho truplo prepelje v Prago v ondotni krematorij. Bodi ohranjen Rajku Arcetu svetel spomin v slovenskemu narodu!

— — —

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 2. januarja 1922.

— **Novoletna brzojavka kralja Aleksandra.** *Na svojo novoletno čestitko je prejel pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar iz Beograda ta-le brzojavni odgovor: Gospodinu namestniku Hribaru, Ljubljana. Srdačno Vam blagodarim na toplom telegramu.* Pod dragim utiscima, koje sam poneo iz Slovenačke, želim, da se širom tog lepog kraja naše zemlje zna, koliko mi je na srcu njegovo blagostanje. *Aleksander. Pripomniti je, da je brzojavka bila odposlana naravnost in ne po ministrstvu ali maršalatu dvora, kakor je običajno. Smatrati je to za posebno odlikovanje.*

— **Čestitke češkoslovaškega konzula.** Povodom novoletnih čestitk na pokrajinskem namestništvu, so bile poleg drugih zelo iskrene čestitke češkoslovaškega generalnega konzula g. dr. Otokarja Beneša, na katere je pokrajinski namestnik odgovoril, da bo po njegovem trdnem prepričanju najtesnejše prijateljstvo vezalo Češkoslovaško republiko in kraljevino Jugoslavijo, ne samo v nastopajočem letu, marveč vse čase, ker to odgovarja tradicionalnim čutilom obeh narodov.

— **Občinski svet.** Prihodnja redna seja ljubljanskega občinskega sveta bo v torek, dne 10. januarja 1922.

— **»Velika beseda«.** »Slovenec«, glasilo klerikalne stranke, je v soboto zapisal tale stavek: »Bizantinizem smo od nekdaj pobijali in sovražili, dokler ga nismo iztrebili.« To so ponosne besede, ki pa imajo to napako, da niso resnične. Ves čas, od kar izhaja »Slovenec« in dokler je obstojala Avstrija s Habsburžani, je gojilo klerikalno glasilo najostudnejše bizantinstvo napram avstrijskim vladarjem. Kakor psi pred svojim gospodarjem, tako so se valjali vsi klerikalni žurnalisti v prahu in blatu pred habsburškimi mogotci. Vzemite v roke vse letnike »Slovenca«, »Domoljuba«, »Bogoljuba« in druga klerikalne lističe in našli boste v njih tako gnusne pojave pasjerobskega servilizma, da se vam bo preobračal želodec. Seveda menijo sedaj klerikalci, da je naša javnost na te najžalostnejše pojave v naši zgodovini že pozabila, toda scripta manent, kar je napisano, ostane! Pri priliki postrežemo naši javnosti s točnimi citati iz »Slovenca« in drugih klerikalnih listov, da jo poučimo o tem, predvsem pa da osvežimo spomin očividno zelo pozabljivemu »Slovencu«. In ti ljudje, ki so v preteklosti, rekli bi, kar brončali v idijotskem klečeplastvu in lizunstvu pred Habsburžani, v prvi vrsti seveda zato, ker so le-ti bili — katoličani, si upajo sedaj trditi, da so bizantinizem od nekdaj pobijali in sovražili, dokler ga niso iztrebili.« To je višek brezobraznosti. Z vsakega shoda in shodiča so svoje dni pošiljali udanostne brzojavke na Dunaj in ko so naprednjaki to ostudno razvado hlapčevstva, ki se je žel razpasla povsodi med slovenskim ljudstvom, z energično gesto vrgli med staro šaro, je bil »Slovenec« tisti, ki je na zgoraj denunciral naprednjake kot protidržaven in protidinastičen element. Ali je na to klerikalna gospoda že tako pozabila? Ali meni, da je izbrisana iz spomina tudi ona famozna oficijelna okrožnica »Slovenske ljudske stranke«, ki jo je začetkom vojne razpošiljala svojim zaupnikom, pozivajoč jih na denuncijanstvo in špionažo za Avstrijo in »prevzvišeno vladarsko hišo?«

— **O vidiranju potnih listov v inozemstvu.** Ministrstvo trgovine in industrije objavlja: Na vprašanje glede časopisnih vesti o novih predpisih za vidiranje potnih listov v inozemstvo je ministrstvo notranjih del, oddelek za državno zaščito obvestilo, da tudi nadalje veljajo vsi dosedanji predpisi z edino izjemo, da bodo v bodoče potniki na Dunaj, v Budimpešto, Gradec in Trst dobivali sicer vizum tudi za nazaj, da se pa morajo vkljub temu javiti pri naših konzulatih v teh mestih, ker bi se jim sicer zabranil povratek. Potnikom v druge kraje v Avstriji, Madžarski in Italiji se ni treba javljati.

— **Radičevci v Mariboru.** Naše poročilo, da se tudi v Mariboru nahajajo Radičevci, med njimi tudi Nemci, je spravilo »Marburgerca« in njeno nemško ozadje iz ravnovesja. Najprej je še tisti dan s primernimi pripombami doslovno ponatisnila naše poročilo, nato je v božični številki dala prostor za protest trem »angesehenen Deutschen« in ker se ji vse to še ni zdelo dovolj, si je v izdaji od srede privoščila na uvodnem mestu še potreben članek. »Marburgerca« ne zanika, da bi v Mariboru ne bilo pristašev Radičeve stranke, boli jo le, da bi se med njimi nahajali tudi Nemci. Radi stvari same dodajamo našemu prvotnemu poročilu še to-le: V Mariboru živi ugleden, tudi »Marburgerci« dobro znani Hrvat, katerega je nekoč na ulici ustavilo nekaj tudi v Mariboru živečih Hrvatov, med njimi je eden obrtnik, znan po tem, da rad nemškutari. Ti Hrvatje so tega svojega rojaka ustavili in ga obvestili, da nameravajo za god Radiču odposlati udanostno brzojavko njegovih mariborskih somišljenikov ter mu obenem pokloniti tudi večje darilo, za kar nabirajo denar; v to svrho žele sklicati sestanek ozir. zborovanje v kakšnem javnem lokalu. Ko se je dotični Hrvat začudil, da ima Radič tudi v Mariboru svoje pristaše, ga je oni Hrvat, ki rajo nemškutari, potolažil, češ da ima v Mariboru mnogo Radičevcev ne le med Hrvati, marveč tudi med Nemci, ki bodo radi prispevali za Radičevo darilo. Pri tem je med drugim imenoval tudi uglednega Hrvata bogatega trgovca. Na ta način o Radičevcih v Mariboru obveščeni Hrvat je predlagal gostilno »Maribor« za nameravani sestanek; opozoril pa je Radičevce, da je taka propaganda v Mariboru zelo kočljiva. — Globlje se za to pot še ne spuščamo. Pripominjamo pa, da je ta slučaj zelo soroden onemu, ko je nekdo o Radičevi propagandi v Mariboru obvestil uredništvo ne posebno daleč od »Marburgerca« in da se je od tam propagirala akcija, da se nameravani shod Radičevcev razkrinka in razžene. Kakor iz suhe ugotovitve golega fakta razvidno, ni dotični naš poročevalec čisto nič fantaziral, k večjemu, da je poročilo kakor ga je prejel, omilil. Da bi bili Nemci tako daleč od Radiča, kakor to skuša dokazati »Marburgerca«, zoper tako trditev govore znana fakta Radičeve propagande v Gradcu in celo na Dunaju ter shodi in agitacije njegovih pristašev tako po obmejnem ozemlju zlasti za časa volitev v konstituanto. Tudi pisava »Marburgerca« je včasih taka, da jo mora obsojati celo list, ki se tiska na istem stroju ob istem času kakor »Marburger Zeitung«.

— **Poročil se je** včeraj na Brezjah gosp. Alojzij Žitnik, kr. gimnazijski suplent, z gospico Kristo Gorjan. Bilo srečno!

— **Umrla je** v Sromljah gdč. Kristina Petan, v Železnikih pa g. nadučitelja Klavore sinček Milivoj.

— **Orožnik in vpokojenec.** Pišejo nam: V neki številki »Domoljuba« pred Božičem prošlega leta smo čitali, da je bil neki vpokojenec aretiran od orožnika radi beračenja. Pri tem se je aretiranec baje izrazil napram orožniku »saj boste tudi Vi prišli v moj položaj«. Pisca omenjene notice vprašamo, če mu je znano, da so pokojnine za orožnike določene v »Uradnem Listu« št. 24 od leta 1921. Ali mu je znano, da po avstrijskih in naših pokojninskih zakonih pripada orožniku, ki je dослužil polna leta po prevratu, 100% poslednje plače in službene doklade, n. pr. 150 D plače, 60 D službene doklade in poleg tega mu prapada še draginjska doklada 400 dinarjev mesečno. Glej »Slovenski Narod« štev. 1 od 1. januarja 1922 govor gosp. poslanca Reisnerja, ki se glasi, da bodo dobivali vpokojenci s polnimi službenimi leti iste draginjske doklade kakor njihovi aktivni tovariši. Ni sicer to sijajna plača, oziroma pokojnina, pač pa je vendar tolika, da ne bo potreba pokojnemu orožniku na stara leta beračiti kakor mu »Domoljub« zlobno napoveduje.

— **Francoska zavarovalna družba »L' Union«** s sedežem v Parizu, je razširila svoje delovanje tudi na Jugoslavijo ter ustanovila v Ljubljani glavno zastopstvo, katerega vodja je imenovan g. Josip Junc. Začasna poslovalnica se nahaja na Kralja Petra trg št. 3/I.

— **Enketa za nov stavbni red za mesto Ljubljano** vrši se pa v sredo, dne 11. januarja 1922 ob 5. popoldne v mestni dvorani.

— **Važno opozorilo za vojne invalide, vdove in sirote radi dodatkov k pokojninam.** Po členu 21 zakona o invalidih z dne 15. decembra 1921 se ustavi s prvim januarjem 1922 izplačevanje dodatkov k pokojninam: 1. za invalide, ki jim je bilo povodom zadnjega pregleda priznano manj kakor 50% invalidnosti in sicer za njihovo osebo in za otroke; 2. za vse invalide dodatek za dva otroka, tako da jim ostane le za tretjega in nadaljne otroke izpod dopolnjenega 16. leta; 3. za vse vdove brez otrok, ki so mlajše kakor 45 let in sposobne za delo; morebitno nesposobnost morajo dokazati z nekolekovanim spričevalom, ki ga izda brezplačno uradni zdravnik; 4. za vse invalide brez ozira na odstotke in število otrok ter za vse vdove brez ozira na število otrok ter za vse vdove brez ozira na število otrok, oako plačujejo več kakor 30 dinarjev neposrednega davka (po odmeri davkov za financijsko leto 1920/21). Ker bo treba na temelju tega zakona nanovo pregledati in popraviti vsa nakazila invalidom, vdovam in sirotam, ki so že bila pripravljena za izplačilo dne 1. januarja 1922, **ne bodo mogli poštni uradi dostaviti zneskov kakor običajno v prvih dneh januarja.** Vse prizadete stranke naj upoštevajo, da je s to spremembo združeno ogromno delo, ki bo izplačevanje zavleklo za nekaj časa. Vsakdo naj o tem obvesti svoje znance invalide in vdove in jim priporoča, naj opuste vsako pismeno in osebno pritožbo v Ljubljani. Uradi bodo skrbeli za to, da se bodo pokojninski prejemki v smislu gorej označenega zakona kar najhitreje nakazali.

— **Mestni gospodarski** urad odda brezplačno 8 stoječih kostanjev v drevoredu na Strelišči ulici mestnim revežem. Interesenti naj se zglasilo v mestnem gospodarskem uradu od 9. do 10. dopoldne.

— **Nekaj vesti o naših vojnih ujetnikih v Rusiji.** »Slovenskemu Rdečemu Križu« se je sporočilo, da je leta 1920 v Novem Nikolajevskem, gub. Tomsk, Sibirija, prigodom tifusne epidemije umrlo več jugoslovanskih vojnih ujetnikov. Med temi sta bila Slovenca: podčastnik Mihael Dubravec od 37. topn. p., 43 let star, iz Tolmina, in Jakob Dolenc od 10. tren. div., 30 let star, iz Studenca. Sorodniki teh dveh umrlih vojnih ujetnikov se tem potom o tem obveščajo s pripombo, da jim »Slovenski Rdeči Križ« v Ljubljani, Mestni trg št. 11, lahko preskrbi mrliške liste, ako temu za to vpošljejo znesek 50 K. — Dalje se naznanja, da so prilikom železniške nesreče pri transportu invalidov 4 km pred Jekaterinburgom, Ural, dne 30. septembra 1920 ponesrečili ti-le Slovenci: Brumek ali Sumer Fran, sin Ignaca, od 27. domobranskega polka, iz Št. Ruperta, in Fischl Ignacij, sin Ivana, od 15. H. I. Rgt., 47 let star, iz Rastoke-Privide (?). Glede teh se ne morejo preskrbeti mrliški listi. Nasprotno so pa glasom poročila nekega se vračujočega vojnega ujetnika ostali v Rusiji leta 1920 živi in zdravi ti-le Slovenci: Stanko Gaberšek, 27 let star, in Mencin, 30 let star, oba iz Ljubljane, in Martin Babič, 41 let star, z Dolenjskega. Vsi trije so morali še ostati v Krasnojarsku, kjer jih je mestna boljševiška vlada zadržala iz neznanih vzrokov. V mestu Vladivostoku je ostal krojač Bohinc, 35 let star. V mestu Sajgunu francoske kolonije Indo-Kine je v mestni bolnišnici umrl dne 25. marca 1921 Lovrenc Piskal, 25 let star, rodom iz Maribora.

— **Konec afere Dengg!** Mariborski kazenski senat je v petek 30. decembra ves dan razpravljal o slučaju Viljema Dengga, stavbenika v Ptuju, radi krive prisege. Slučaj je bil že trikrat pred poroto z dvakratno obsodbo in sedaj že vtretje pred kazenskim senatom. Pozno zvečer je senat (preds. dvor. svet. Fon) razglasil razsodbo: Viljem Dengg je kriv v smislu obtožbe in se kaznuje na tri mesece težke ječe. Poročilo o tej zanimivi razpravi sledi.

— **Razburljivo dežurstvo v Mariboru.** V Krekovi ulici štev. 8 je ostalo »obsedno stanje« III. nadstropja tudi v petek še neizpremenjeno. Kapetan Mlaker je baje prečul vso noč na oboroženi straži. Minula pa ga je razburljivost izza prvega dne, ker se čuti varnega ne le v hiši, ampak tudi pred hišo in na ulici, kjer so zginile množice radovednežev. Oboroženo stražo pred hišnimi vratmi je zamenjal komodno opravljeni civilni dedektiv. Kapetan se je v toliko pomiril, da vztraja le še na pogoju, da se v svoji trdnjavi uda le, ako se ga pusti v stanovanju in se mu ugotovi, da se ga ne bo preganjalo radi njegovega radikalnega nastopa. Ker je zvedel, da ga je v četrtek skušal obiskati tudi naš mariborski dopisnik, mu je v petek zjutraj poslal pismo, v katerem pojasnjuje svoje postopanje. Slučaj Mlaker doslej še ni dovolj pojasnjen. Toliko pa je že danes gotovo, da je ta slučaj težka obsodba ne le stanovanjskega urada Maribor, nego tudi sploh novega socijalističnega režima, ki z vso brezobzirnostjo preganja ravno one male ljudi, ki bi jih moral ščititi, prizanaša pa nemškim bogatašem in špekulantom, da se nemoteno šopirijo po stanovanjih.

— **Volkovi** v razsežnih gozdovih graščine Snežnik se sicer še vedno pojavljajo, ali imajo v našem vrlem lovcu g. Kibicu spretnega nasprotnika. Dne 30. decembra se je posrečilo ustreliti pod njegovim vodstvom logarju Almayerju v pogonu drugo močno volkuljo.

— **Znanilci pomladi.** Pred dnevi je nam prijatelj našega lista poslal spomladno gosenico. Preglednik finančne kontrole g. Frido Lenard pa nam je danes iz Velikih Lašč poslal lepega živega metulja citrončka.

— **Velik vlom v Škofjiloki.** Danes zjutraj je bilo vlomljeno v trgovino usnjarja Potočnika v Škofji Loki. Vlomilci so odnesli velikansko množino usnja v vrednosti 70.000 K. Tatovi so si privoščili samo fino boks usnje, medtem ko so ostalo pustili na miru. O tatovih ni nikakega sledu. Orožniki ves dan skrbno zasledujejo vse indicije o tatovih. Bili so pravi svedrovci.

— **Ponesrečena kupčija z lirami.** Brenčič Josip in Ivan Kunc, znana tihotapca z Vrhnike, sta prišla v Ljubljano z namenom, da spravita v promet ponarejen bankovec za 500 lir. Ker se jima to v banki ni posrečilo, sta ga prodala neki ženski za 5050 K. Ta je seveda brzo tekla v banko, da ga zamenja. Glej spaka! V banki so ji bankovec vzeli in preluknjali. Hitro je tekla nazaj na kolodvor, da bi dobila oba prodajalca. Pravočasno je dospela, da so oba trgovca aretirali in da je dobila denar nazaj.

— **Tatvina ure.** 1200 K vredna srebrna ura je bila ukradena Kovač Francu, krojaškemu mojstru.

Kultura.

REPERTOIR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

poslednje sanje. D.
Torek, 3. januarja: Zaprto.
Sreda, 4. januarja 1922 Peterčkove sanje C.
Četrtek, 5. januarja 1922 Roza Berndova D.
Petek 6. januarja 1922. Popoldne ob 3. Peterčkove poslednje sanje. Izven.
Petek, 6. januarja 1922. Zvečer ob 8. Pohujšanje v dolini šentflorjanski. Izven.
Sobota, 7. januarja 1922. Borba E.
Nedelja, 8. januarja 1922. Popoldne ob 3. Peterčkove poslednje sanje. Izven.
Nedelja, 8. januarja 1922. Roza Berndova. Izven.

Opera.

Ponedeljek, 2. januarja: Zaprto.
Torek, 3. januarja: Labodje jezero. D.
Sreda, 4. januarja 1922. Werther. A.
Četrtek, 5. januarja 1922. Faust. Izven.
Petek, 6. januarja 1922. Rigoletto. Izv.
Sobota, 7. jan. 1922. Evangeljnik. B.
Nedelja, 8. januarja 1922. Faust. Izven.
Ponedeljek, 9. januarja. Zaprto.
Torek, 10. januarja. Boris Godunov. C.

— **Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani.** Pevske vaje se vrše v novem letu po starem redu. V torek vaja za sopran in tenor ob 6, oziroma 8. zvečer. Odbor.

— **Baletni umetniški večer umetnice** na nekdanjem »Imperatorskem gledališču« v Petrogradu, sedaj prima balerine »Narodne opere« v Ljubljani, ge. Helene Poljakove, s sodelovanjem umetnika »Moskovskega baleta«, Sergjeja Strežnjeva in virtuoza ruskega narodnega inštrumenta, balalajke, g. Baumgarova, se vrši dne 21. januarja 1922 v veliki dvorani Narodnega doma v Celju ob 20. zvečer.

— **»Njiva« št. 17 in 18.** prinaša sledečo vsebino: K.: Temelji »Opozicije«. — A. Drušković: Okrog male antante. — F. Omladič: Češka narodna cerkev. — Ivan Lah: F. M. Dostojevskij. — Q.: Misli psihologov. — France Veber: Anton Mahnič. — M. Ambrožič: Narodna telesna vzgoja. — Listek. — Pregled. — Na platnicah: Dnevnik.

Sokolstvo.

— **Sokol v Šiški.** Imenik onih članov, ki imajo glasovalno pravico na občnem zboru, je razobešen od 2. do 15. januarja 1922 v društveni telovadnici in sicer ob delavnikih od 19. do 20. ob nedeljah pa od 10. do 12. Odbor.

— **Sokol v Ribnici** sklicuje svoj redni občni zbor za 6. januarja 1922.

— **Sokola Kamnik** redni letni občni zbor se vrši dne 5. januarja ob 8. zvečer v dvorani društvenega doma. Ob priliki prihoda Nj. Veličanstva kralja so darovali: Gustl Terpinc 400 kron, Anton Cerer 400 K, Franc Stare 400 K, Franc Svetič 120 K, Hinko Brun 100 K, Pogačar Urh 40 K za kar jim odbor izreka iskreno bratsko zahvalo.

Najnovejša poročila.

NAŠ PRORAČUN.

—d Beograd, 1. januarja. Včeraj se je sestal finančni odbor, da se podeli na sekcije v svrho, da bi se čim uspešneje pretresel proračun za leto 1922. Sekcije so se razdelile tako: 1. finančno ministrstvo; 2. ministrstvo pravde, prosvete, vere in za izenačenje zakonov; 3. ministrstvo za narodno zdravstvo, socialno politiko, agrarno reformo, za zunanje stvari in vojno ministrstvo; 4. ministrstvo za trgovino in industrijo, poljedelstvo, šume in rude; 5. ministrsvo za promet, javna dela in za pošto in brzojav. Nato je finančni odbor razpravljal o načelih, katerih se bo treba držati pri razpravah. Odbor je bil soglasen v tem, da se mora v novem proračunu štediti, in sicer v prvi vrsti pri osebnih izdatkih. Zato se bo pretresala skupina za skupino, ne pa ves proračun sumarno. Ravno tako morajo biti vse skupine radi boljše kontrole detajlirane. Prihranki morajo biti resni in stvarni. Stalni kader se mora zmanjšati in bo v tem pogledu odbor stopil v zvezo z vlado radi dogovora. Število uradništva se mora zmanjšati na stanje, ki je bilo l. 1914. Tekom razprave se je predlagalo, da bi radi zmanjšanja proračuna bilo treba najeti posojilo za javne zgradbe in da bi se v proračun stavile samo vsote za anuitete. Sprožila se je tudi ideja, da bi gotove monopole bilo treba ukiniti in namesto tega uvesti takse, kakor n. pr. od petroleja, soli itd. Na ta način bi se zmanjšali stroški za administracijo, dohodki pa bi ostali isti. Razen tega bi se moralo posebno paziti na komisije v inozemstvu in na državno prodajo valut. Prihodnja seja finančnega odbora bo v sredo popoldne ter bo finančni minister podal svoj ekspoze o proračunu. Posebne sekcije pa bodo delale tudi jutri, da bodo čimprej izdelale svoje predloge.

NOV ŽUPAN NA REKI.

— Reka, 1. jan. Občinsko zastopstvo je izvolilo z 19 glasovi proti 4 za svojega predsednika z župansko častjo dr. Nikolaja Blasija.

PRISEGA MINISTROV.

— Beograd, 2. jan. (Izv.) Včeraj ob 11. dopoldne so bili zaprisežení ministri dr. Gregor Žerjav, Ivan Pucelj in dr. Karamehmedović.

NOVI ŽELEZNIŠKI TARIFI.

— d Beograd, 1. jan. Danes stopi v veljavo novi tarif za prevoz blaga in potnikov na državnih železnicah. Na temelju tega tarifa se je prevoz potnikov podražil za 15 odstotkov, prevoz blaga pa za 10 odstotkov.

KONFERENCE HRVATSKEGA POKRAJINSKEGA NAMESTNIKA

— Beograd, 2. januarja (Izv.) Pokrajinski namestnik za Hrvatsko in Slavonijo g. Juraj Demetrović vodi konference z merodajnimi ministrstvi, dr. Vojo Marinkovićem glede spremembe političnega režima na Hrvatskem. Konferiral je z ministrom notranjih del Daliji je konferiral z ministrom za socijalno politiko gosp. dr. Gregorjem Žerjavom o prehrani pasivnih krajev.

Borze.

— **Zagreb**, 2. jan. (Izv.) Zaključek. Devize: Curih 53.—, —.—, Paris 21.50, 21.90, London 11.45, 11.50, Berlin 150.—, 153.—, Dunaj 5.—, 5.15, Praga 414.—, 420.—, Italija 11.74, 11.80, Budimpešta 45.50, 46.—. — Valute: napoleondori 900.—, marka 152.—, 155.—, nem. krona 5.—, 5.50, češka krona 408.—, 410.—, lira 11.65, 11.70, dolar 268.—, 272.—, rubelj 22.—, 25.—.

Društvene vesti.

— **Kolo jugoslov. sester** priredi 5. januarja ob 4. popoldne v Mestnem domu svojo božičnico. Ob tej priliki bo obdarovanih 500 revnih učencev z obleko, perilom in obuvalom. Vabljeni so vsi dobrotniki in prijatelji društva.

— **Vse slovenske pevske zbore** vabi pripravljalni odbor »Zveze slovenskih pevskih zborov«, da pristop k Zvezi do 6. januarja pismeno naznanijo in k ustanovni skupščini na Sv. Treh Kraljev dan od 10. dopoldne pošljejo svojega delegata. Lokal Dvorana Glasbene Matice. Odbor.

— **Zabavni večer** priredi Zveza organizacij magistratnih uslužbencev v četrtek 5. januvarja v dvorani in stranskih prostorih filharmoničnega društva na Kongresnem trgu. Slovenci pred kratkim nismo hodili v to nemško trdnjavo, ki je bila zbirališče samo zagrizenih naših nasprotnikov, zato smo jo poznali le od zunaj. Zdaj pa, ko je prešla v slovenske roke, odprta je vsem in odprta naj nam bo posebno 5. januarja, da v veseli in neprisiljeni družbi preživimo par uric. Prireditelji so se namreč potrudili, da bo večer nudil toliko izredne razvedritve za dušo in telo, da bo zadovoljen vsak, kdor se je udeleži. Čisti dobiček gre v prid bolniški blagajni magistratnih uslužbencev.

Poizvedbe.

— **Našla se je pri topničarski vojašnici knjižica z nekaj dinarjev. Dobi se v našem upravništvu.**

Vsi javnosti.

»Slovenec« z dne 29. decembra 1921 je priobčil članek o drugem shodu občin radovljiškega okraja za prevzetje elektrarne Završnica po občinah na Zabreznici. Ta članek, poln neresnic in zavijanj, me je napotil k temu-le odgovoru:

Predsednik dr. Gregorič, ki je dne 18. decembra vodil celo zborovanje in ki je bil poslan v seavet SLS, je poudarjal samo gospodarsko stališče brez politike, kar se vsi navzoči brez razlike strank vzeli z velikim odobravanjem na znanje. Samo eden, neki Šolar iz Kropa, je poudarjal, da ima zaslugo za današnjo elektrarno SLS, nato pa g. dr. Gregorič ni dopustil, da bi se imenovalo katerokoli stranko ter mu je odvzel besedo. S tem je pokazal prvi dan nestrankarske lice in zborovalci so se razšli z velikim zadovoljstvom. Pristaši vseh drugih strank niso za drugo zborovanje vodili nobene agitacije niti osebno, niti potom svojih tajništev, ker so smatrali besede dr. Gregoriča za svete in nepolitične. Začeli pa so goniti svojo politiko pristaši SLS in so iz svojega tajništva izdali to-le

okrožnico

Dopisu N. N. v N.

Na shodu radi elektrarne na Završnici v nedeljo dne 18. decembra 1921 se je ponesrečil radi odpora zastopnikov občin naših nekaterih ljudi, da dobe elektrarno v roke banke. Zastopniki občin so se izrekli na to, da prevzamejo Završnico zainteresirane občine. Sprejel se je predlog, da se izvoli poseben odbor, ki bode vso stvar vodil in se pogajal z vlado. V ta odbor pošlje vsaka zainteresirana občina po dva zastopnika in enega namestnika. Ta odbor bi potem izvolil iz svoje srede poseben izvršilni odbor treh do petih članov. Samostojneži so napeli vse sile, da dobe oni to zadevo v roke in je oni vodilo. Vsa javnost ve, da so liberalci, očetje sedanjih samostojnežev, z vso silo pobijali SLS, ko je ustvarjala elektrarno na Završnici. Že iz tega razloga samega ne gre, da bi sedaj naši pustili, da bi samostojneži veliko napravo na Završnici izrabljali v svoje strankarsko namene. Zato je dolžnost naših občin, da izvolijo v odbor za Završnico iz svoje srede oba zastopnika in njihova namestnika, iz vrst odločnih naših somišljenikov; volite enotno naše pristaše. Ozirajte se pri tem na to, da boste poslali v odbor spretne može. Ker bo odbor izvolil iz svoje srede še ožji odbor treh do petih članov, je potrebno, da se za kandidate že v naprej sedinite. Nasprotniki bodo prišli s gotovo listo in bodo skušali vse presenetiti. Zato se zberite vsi naši zastopniki občin pri županu Finžgarju in se domenite glede ožjega odbora. Mi bi nasvetovali, da izbirate izmed naslednjih gospodov: Jakob Jan, Podhom, Ivan Finžgar, Breznica, Alojzij Cvenkelj, Ljubno, Ignacij Ažman, Kropa ali Luka Hafner, Kropa, Vinko Resman, Radovljica, Praprotnik, Ovsiše. Še enkrat: Volite samo naše pristaše za zastopnike občin, drugič zjedinite se v naprej za enotno listo ožjega odbora. Od samostojnežev se ne dajte terorizirati! Prva seja zastopnikov občin bo 27. decembra ob 9. zjutraj na Žirovnici. Udeležite se je vsi! Za tajništvo S. L. S.: dr. Kulovec l. r.

Iz te okrožnice naj vidi vsa javnost, kakor tudi pokrajinska vlada in centralna vlada v Beogradu, kdo dela razdor v Sloveniji. Zborovanje pa se je vršilo v resnici tako-le: (»Slovenec« ne pove drugega nič, kakor velikansko zmago.)

Radovljiški župan je stavil predlog, da se voli v ožji odbor 7 članov po ključu. Ta predlog je spravil v sprejetje radovljiški župan, kljub temu, da piše njih okrožnica, da naj ima ožji odbor tri do pet članov. Na predlog radovljiškega župana je dr. Kavčič podal svoj predlog kot posredovalni, oziroma gospodarski predlog, po katerem naj bi bil v odboru eden nadstrankar, vse druge stranke naj bi imele tri odbornike, SLS pa sama tri. Pogajanja so tekla dve uri. Iz ust radovljiškega župana so padale venomer besede, da se mora manjšina večini ukloniti. Ali ni to skrajno strankarsko in popolnoma nasprotno načelu, da naj bodo pri volitvi merodajni samo gospodarski oziri? Drugi predlog je po enolnpolurnem pogajanju stavil g. Škerjanc, pristaš SLS, ki je predlagal, naj ima ožji odbor samo dva odbornika, enega iz SLS in enega iz drugih strank. G. Cvenkelj iz Ljubnega, tudi pristaš SLS, je stavil drugi predlog, naj bosta iz vsake stranke po dva odbornika. Ta dva predloga so vsi navzoči pozdravljali kot gospodarska. Pozdravljal jih je najbolj g. župnik Aljaž z Dovjega, toda ta dva predloga nista smela do veljave, ker je radovljiški župan vzdrževal svoj predlog in to celo kljub tisti okrožnici, ki jo je prejel od tajništva SLS, ki določa tri ali pet članov.

Po vsem tem je jasno, da je SLS v radovljiškem okraju v rokah zagrizenih diktatorjev, ki možem iz ljudstva in to celo njihovim najboljšim pristašem ne puste do nikake besede in veljave. V dokaz temu naj služi tudi predlog gospoda Avsenika iz Vrbenj, o kojem naj javnost presodi, če je gospodarski ali strankarski. Predlog navaja sedem članov, med temi — pet pristašev SLS, ki naj imajo nalog, prikriti gospodarstvo centrale na Završnici, katero je obsodil zbor 18. decembra soglasno. Da se gre pristašem SLS, oziroma njihovim diktatorjem predvsem za to, dokazuje ta predlog jasno. Po tem predlogu naj bi zraven pet članov SLS bil samo še v odboru blejski župan, kot eden nadstrankar, ki bi naj bil samo za figuro. Ko je postalo jasno, da kompromisni predlog dr. Kavčiča, oziroma g. Škerjanca ali Cvenklja ne prodre, je podal blejski župan Herman Tome v imenu blejske občine kot največje odjemalke električnega toka sledečo izjavo: »Kot župan občine Bled se zahvalim za izkazano zaupanje SLS in vračam mandat, ker ne vidim v listi, ki jo predlaga SLS nikakega gospodarskega značaja in namena«. G. Čop pa kot izvoljen podpredsednik zborovanja, ki je prišel le zato na ta zbor, da sodeluje vsi složno in gospodarsko, kakor je bilo začrtano, je uvidevši, da se iz te liste zopet kaže samo strankarstvo, enako odložil kot nadstrankar mandat in ga dal na razpolago SLS. To je resnično poročilo, o katerem naj sodi javnost.

Nato je resnično vstal voditelj SKS, ki ni rekel, da »ste žleht«, kakor piše »Slovenec« ali »da vas pojde zatožit vladi Š«, ampak je povabil zastopnike občin, katerih namen je gospodarska povzdiga, ne pa strankarstvo, k Kumtu na Selo. Povedal pa je jasno v obraz, da bi bila SLS kriva in da bi bil iz njo kriv tisti mož, ki je zakrivil, da se zborovanje ni vodilo z gospodarskih vidikov, če bi se zgodilo, da ne bi prišla centrala v prave roke. Javnost naj sedaj razsodi, ali je zasejal politiko v zborovanje voditelj SKS ali voditelj SLS ter SLS sama s svojo okrožnico. Voditelj SLS radovljiški župan, je pri volitvi občinskih zastopnikov pri občinski seji, kjer je slučajno odločil žreb, da je bil tudi on imenovan zastopnikom, seveda poudarjal gospodarsko stališče, da bi s tem prikril svoje namene. Na zborovanju zastopnikov pa je dokazal, koliko mu je mar za gospodarsko povzdigo njegovega okraja, ker je zastopal samo koristi svoje stranke, ker mu je bilo ljubše, da se je zborovanje razbilo, kakor pa, da bi bil izvoljen odbor, ki bi vršil svoje delo nestrankarsko in v korist vsega interesiranega prebivalstva.

Vprašamo še enkrat: Kdo je torej kriv politike v podjetju, SKS ali SLS, voditelj SLS župan Vinko Resman, ali voditelji samostojnih Ivan Ažman? — Vprašamo tudi še, kdo bo kriv, če vsled takih strankarskih mahinacij Vinka Resmana cel načrt, da bi prišla centrala v roke občin, ponesreči? Sodbo svoj čas izreče ljudstvo. To pa bo v korist tako osovraženim samostojnežem, nikdar pa ne v korist zagrizenega strankarja in brezobzirnega diktatorja celo lastnih pristašev, Vinka Resmana.

Kmetski pozdrav!

Ivan Ažman.

Kaj je Elsafluid — to se zna!
Lekarnar Feller — Stubica.

Glavni urednik:
Rasto Pustoslemšek.

Odgovorni urednik:
Ivan Podržaj.

LED
čist, v ploščah, več vagonov prodam, friko vagon Jesenice. **J. Markoš,** Jesenice št. 54, Gorenjsko. 7

Deklica z dežele išče mesta
učenke
v modni ali manufakturni trgovini. Dopisi pod »Učenka 9654« na upravo Slov. Naroda. 9654

Kdo?
izmed potovalcev na Dunaj bi bil tako prijazen, da bi proti nagradi storil podpisanemu **malenkostno uslugo. J. JELENIČ,** Ljubljana, Stara pot 1.

Vizitke in kuverte
priporoča
Narodna tiskarna
v Ljubljani.

Kupi se
lepa **oprava za jedilnico in otroški voziček.** Naslov pove upravništvo Slov. Naroda. 9761

Ceno se prodajo
2 popolnoma novi suknji solidno predvojno blago. Povprašati je pri gospoi **Kraft, Kolizej, pritličje.** 9739

Vsled preselitve se proda takoj
trgovina z mešanim blagom
poleg farne cerkve, z vsem inventarjem vred v lepem gorenjskem kraju. Ponudbe pod „izredno ugodna prilika 9742" na upravo Slov. Naroda. 9742

Zahvala.
Povodom smrti sinčka
Milivoja
se najprisrčnejše zahvaljujem vsem onim, ki so z nami sočustvovali.
Železniki, 27. dec. 1921.
Hinko in Božica Klavora.

Dobra prodajalka
mešane stroke se sprejme. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 9682

Dobro hrano
išče mlad uradnik za takoj. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 6

Prazni zaboji
se dobijo vsak teden v večji množini **v glavni zalogi tobaka, Ljubljana.** 9736

Ženitna ponudba.
Gospodična, stara 40 let, z lepo opravo in stanovanjem, želi znanja v svrho ženitve z boljšim gospodom. Ponudbe pod »Leto 9745« na upravo Sl. Nar. 9745

Kupi se stavbišče
ali hiša z obsežnim vrtom v Ljubljani. Ponudbe pod „Prostor 9744" na upravništvo Slovenskega Naroda. 9747

Nepremočljive plahte
za pokrivanje vagonov, rabljene ali nerabljene, **kupujem.** Ponudbe z označkom veličine in cene na: **H. Novak,** Zagreb, Maksimirska cesta 64. 13

Mesto gospodinje išče
gospa, vdova pri bolišče situiranem samostojnem gospodu. Pohištvo za tri sobe na razpolago. Ponudbe pod „Skrbnost št. 1" na upravo Slov. Naroda. 1

Spretnega risarja
in prvovrstne elektromonterje
sprejme strojno in elektrotehnično podjetje **Štebi in Tujec, Ljubljana Resljeva c. 4.** 9380

Zanesljiv saldokontist (inja)
z lepo pisavo, vodilna pisarniška moč in več pomočnikov železninske stroke, dobi stalno mesto v renomiranem podjetju v Ljubljani. Ponudbe pod „1922—9741" na upravo Slov. Naroda. 9741

Gostilno
v prometnem kraju Slovenije **vzamem v najem ali na račun.** Ponudbe pod „Na račun 9737" na upravo Slov. Naroda. 9737

Oves, seno
se dobi vsako množino najboljše iz skladišč **M. Dimić,** Zagreb, Jurišićeva 24. 16

Kupim vile v Ljubljani
najraje enodružinske z večjim vrtom. Tudi kupim **stavbno parcelo** na peščenem teritoriju. Ponudbe do 7. januarja pod „Velike sobe 17" na upravo Slov. Naroda. 17

Razpis službe.
Mesto tajnika občine trg Konjice se odda s 1. febr. 1922. Prednost imajo prosilci vpok. državni uradniki, orožniki, samci. Ponudbe z zahtevo plače je vložiti do 20. januarja 1922. **Županstvo trg Konjice.** 2

3 velike vinske kleti
pripravne za trgovino z vinom na debelo se odda s 1. januarjem 1922 v hiši **Rosljevih dedičev v Zagorju ob Savi št. 82.** Ponudbe je staviti zastopniku dedičev dr. Josipu Krevsu, notarju v Litiji, ki daje vse informacije.

Prav srečno novo leto želi
vsem svojim obiskovalcem
gostilna „pri Turistu" na Sv. Katarini.
Marija Dobnikar.

Prostovoljna prodaja.
Različno pohištvo in kuhinjska oprava se bo prodajala 4. januarja ob 9. uri, Gosposvetska cesta 1, II. nadstr. v hiši prodajalne g. Stupica. 4

Stavbne parcele
na prodaj.
6 stavbišč v Ljubljani, med njimi 4 ob Cesti na glavni kolodvor, 2 ob Pražakovi cesti na prodaj Pojasnila daje pisarna „Obnove", gradbena družba z o. z. v Ljubljani, Gajeva ulica. 5

Sirovooljni motor,
fabrikat Pohl & Flai, Szombathely, 8 HP, rabljen toda popolnoma dober, **se proda. — Kupi se motor** močnejši, za venicijanko, cirkularka, 2 mlinska kamena s transmisijami. Ponudbe: **P. Brkljačić, Prezid.** 9698

Sprejme se več samostojnih
elektromonterjev
Ponudbe je poslati na **poštni predal št. 43.** 9749

Lepa bukova
drva
razpošiljam vsako množino. **J. Praznik, Kokarje, Mozirje.** 19

Drva za kurjavo in kostanjev les
postavno od postaje za takojšnjo ali poznejšnjo dobavo kupi vsako množino tovarna strojil, Hrvatsko. Naslov: **Tovarna strojil,** Ljubljana, poštno ležeče. 9648

Vratar (hotelski sluga)
išče službo. Naslov pove upravništvo Slov. Naroda. 8

Prikrojevalka
ženrkega in moškega perila želi **premeniti mesto.** Gre tudi v druga mesta. Pismene ponudbe pod „Prikrojevalka 20" na upravo Slov. Nar. 20

Vrtnar ekonom, 41 let star, samostojen, išče službe kot vodja, najraje na večjem posestvu. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 9

Sode in sodčke
nove ali rabljene, **kupim** več sto kosov, vsebine od 50—200 litrov. Ponudbe z označbo cene na: **H. Novak,** proizvod kiselog zelja in repe, Zagreb, Maksimirska cesta 64. 12

Iščem mesta pisarniškega ravnatelja
pri velepodjetju z nastopom 1. marca t. l. Sem vešč amerikanskega knjigovodstva, zmožen slovenskega nemškega ter italijanskega jezika, z enoletno prakso v lesni trgovini. Cenjene ponudbe pod: „Pisarniški ravnatelj, 10.000/21" na uprav. Slov. Naroda. 21

Internacionalno komisijsko in spedicijsko podjetje
Gino Plahutar
Jesenice - Fužine
Uvoz, izvoz, prevoz, ocarinjenje, obmejna odprava, skladišča.
Izvršuje te posle najkulantneje. 18

Naznanilo.
Naznanjam, da sem 31. decembra 1921 izstopil iz tvrdke Fr. Kalmus & F. P. Vidic & Komp.
Moja pisarna se nahaja od 1. januarja 1922 dalje na Dunajski cesti štv. 14 v Mathianovi hiši zraven Schneider & Verovška.
Fr. Kalmus
tovarna gimnastik peči in štedilnikov, Opekarska cesta

Priložnostni nakup!
Prodajo se po izredno ugodni ceni **4 naprave za žaganje in sekanje drv, montirane na vozek,** pogon bencinov, motor 6 HP, vse kompletno s krožno žago in sekalom in vsemi pripravami. **6 krožnih žag** za rezanje drv (na železnih stojalih), **stružnica za železo, vrtalni stroj, Shaping** (skobelni stroj) **rezkar** (Fräsmaschine), **ventilator** in razni drugi stroji in orodje.
Pojasnila:
Bašin i drug, Ljubljana, Pred Škofijo 19./I.

+

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je preminula 28. decem. 1921 naša iskreno ljubljena hčerka

Kristina Petan

dijakinja.

Sremlje, dne 30. decembra 1921.

Žalujoči starši, sestre in bratje.

+ Brez posebnega obvestila.

Potrta globoke žalosti naznanja **Josipina Arce** v svojem imenu ter v imenu vseh ostalih sorodnikov žalostno vest, da je njen dragi brat, gospod

Rajko Arce

blagajnik glavne pošte v p.

včeraj ponoči, v starosti 80 let nenadoma preminul.

Pogreb dragega pokojnika se vrši jutri v torek, dne 3. januarja 1922 ob pol 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Hilšerjeva ulica 7.

Bodi mu blag spomin!

Ljubljana, dne 2. januarja 1922.

Dolžnost je vsakega gospodarja, da zavaruje svoje premoženje proti škodi požara pri:

L'UNION
Francoska zavarovalna družba v Parizu
Osnovana leta 1828.

Dolžnost staršev je, da svoje otroke in družine preskrbijo z življenskim zavarovanjem pri:

Osnovni kapital 10,000.000 frankov. Rezerva 52,000.000 frankov.

Osnov. kap. za življenje 20,000.000 frankov. Rezerva 240,000.000 frankov

Podružnica: za Hrvaško, Slavonijo, Dalmacijo in Slovenijo: ZAGREB, Preradovićeva ulica št. 49. Telefon 6—78.

Zavarovanje proti požaru in streli: hiše in gospodarska poslopja, oprava, trgovine, skladišča raznovrstnega blaga i. d. Vse industrije, tovarne, žage, mlini in njihove zaloge. Blago nahajajoče se na prostem i. t. d.

Zavarovanje na življenje: sklepa v raznih kombinacijah na doživetje ali na določen rok, dota otrokom. Police veljajo kot bančna kavcija gg. častnikov.

Glavno zastopstvo za Slovenijo:
LJUBLJANA, KRALJA PETRA TRG št. 3, I. nadstr.

Mestna zastopstva v vseh večjih krajih. — Sprejemajo se spretni zastopniki in zastopnice.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«. Za inseratni del odgovoren Valentin Kopitar.